

BUITEN

8^e JAARGANG N°. 51

ZATERDAG 19 DECEMBER 1914.

Foto C. Steenbergh.

DE HUIZEN „T LAMMETJE” (LINKS) EN „HET SCHOTSCH HUIS” OF „HUIS MET DEN STRUYS” (RECHTS) AAN DE HAVEN TE VEERE.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

BUITEN, DOOR JOH. W. BROEDELET, (3)	BLZ. 606
WINTERBOOMEN, (GEDICHT), DOOR KÄTHE MUSSCHE.	607
VEERE, DOOR S., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 605, 608—611
DE HEILIGE PILLENDRAAIER, DOOR J. H. FABRE, (VERT. DOOR G. H. PRINSEN GEERLIGS), GEÏLLUSTR.	BLZ. 610—612
WIEGELIEDJES, DOOR G. DE GRAAF, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 613
OM EN BIJ DEN OORLOG, VI, DOOR MR. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK	613
BELGISCHE VLUCHTELINGEN NA DEN VAL VAN ANTWERPEN IN DE BOSSCHEN VAN BERGEN-OP-ZOOM, ILLUSTR.	614
NIEUWPOORT'S TROTS, DE THANS TOT RUÏNE GEWORDEN LAKENHAL, ILLUSTRATIE	615
TELEGRAFEEREN IN CHINA, DOOR G.	616
HET VERWOESTE RUSSISCHE MONUMENT TE GALATRIA BIJ SAN STEFANO, ILLUSTRATIE	616
DE AANKOMST VAN NIEUWE DUITSCHE TROEPEN AAN DE VAN DIJCK-KADE TE ANTWERPEN, ILLUSTRATIE	616

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

BUITEN.

DOOR JOH. W. BROEDELET.

III.

(3) JAAP de Jong was een der rijksten uit 't dorp, maar tevens misschien de aller-armste. Dat laatste had 'm onverwachts overvallen als 'n bliksemslag. Gezond als de beste, zou je zeggen, had-ie op 'n dag bij 't naar-bed-gaan 'n flauwe steek in z'n rug gevoeld. Hij was hevig benauwd geworden, had bloed opgegeven en moest maanden blijven liggen. Sinds verkwijnde-ie als sneeuw voor de zon. De dokter had 'm al opgegeven, al kwam die er niet voor uit. Met eitjes, bouillon en den heelen dag niets-doen hoopte Jaap er weer boven op te komen. 'n Ouwe, vertrouwde knecht bestierde z'n boerderij en de jongste dochter van Pieks deed 't huishouden. Zelf scharrelde-ie zoo'n beetje rond binnenshuis of kuierde 'n kwartiertje in de zon. Alleen bij erg mooi weer zât-ie buiten, in z'n warande, waar-ie zich koesterde als 'n poes, die de warmte zoekt. Ja, 't was wel 'n vreeslijke overgang voor 'm geweest, zoo op eens te moeten gaan rentenieren, nadat-ie z'n leven lang hard gewerkt had van 's morgens vroeg tot den avond. Hoe overkwam 'n mensch zoo iets? Hij moest er niet over denken!

Omdat 't vandaag zulk echt zomersch weertje was, had Jaap zich al van negen uur af in z'n geliefd hoekje genesteld. En juist toen Gijsje Pieks 'm z'n kop bouillon bracht — ja, ze zorgde best voor 'm! en ze was zoo'n gewillig meisje; nooit had ze 'n onaangenaam woord — werd meneer Rotte met al z'n hebben en houden zichtbaar.

Jaap had 'm al verwacht. Elken dag kwam 't bonkige gevaarte zoo z'n erf opstoomen. Den eersten keer moest-ie daar niets van hebben. Die kleine, vierkante sputteraar met den wildemans-hoed op en met dat rare vertrekken van z'n gezicht, leek 'm al 'n heel vreemden snijer. En dat die voor z'n eigen z'n huis zat uit te portretteeren zonder dat er iets voor betaald werd, kwam 'm evenmin in den haak voor. Hij, Jaap, had nooit iets gedaan, of-ie kreeg er centen voor. Mocht-ie nu van dien ander niet wat eischen, omdat-ie 'm zoo rustig z'n gang liet gaan?

Alles went echter. En den derden dag verlangde-ie al naar de komst van den kladderaar. Zoo'n praatje verkortte den tijd weer. Als je ziek was, vergaten de menschen je gauw. Ja, in 't begin was 't 'n nieuwtje en liepen ze te druk. Doch daar had je niet lang last van. Och, Heere nee!

Dus werd Rotte 'm 'n welkome afleiding. Ook zat er nog 'n boerenslimigheid achter.

Jaap was, als alle Bladerveelders, heel erg op de duiten. Van

jongsaf had-ie gepot, zichzelf niets gegund. Zoo was z'n bezit gegroeid, jaar in, jaar uit. Toch, ofschoon-ie kind noch kraai had en feitelijk op z'n laatste beenen liep, wou-ie nog méer hebben. Dat zat er bij de de Jong's nu eenmaal in. Goud deed verlangen naar goud. 't Werd 'n onleschbare dorst.

En nu had Jaap in z'n pronkkamer mooi antiek goed bijeengegaard, van familie op familie. Op z'n oud-eiken kabinet bijvoorbeeld, dat, volgens 't zeggen van den armen-hoek in 't dorp, van onder tot boven opgestapeld lag met goudstukken, stonden 'n paar kostbare pullen, waarop meneer Rotte al eens begeerig 't oog had geslagen. Hij, Jaap, gaf niets om die dingen. Nieuwewetsch goed vond-ie eigenlijk veel mooier. Als-ie dat stel nu eens voor 'n aardig prijsje dien Amsterdamer aansmeerde? Die had er verstand van. Dat had-ie allang gemerkt aan z'n kijken en praten. Jaap's handen jeukten. Handel was altijd 't eenige geweest, dat 'm belang inboezemde. 't Gaf meteen wat bezigheid aan z'n ledig bestaan. Ja, ja, dien stadsheer moest-ie laten opdokken. Dat zou 'n pretje geven! Maar hij moest voorzichtig zijn te werk gaan, niets laten merken. Die lui uit Amsterdam waren tegenwoordig al even glad als de boeren. Daarom: als de kat met de muis! Fluweelen pootjes en geen ondoordachte sprong!

Puffend, of-ie er z'n laatste adem aan besteedde, had meneer Rotte in rechte lijn koers gezet naar de warande. Daar aangekomen, hield-ie met 'n lawaaigen plof stil en blies: „morge, morge, morge!”

Jaap knikte langzaam terug. Zoo'n levenmaker! Zoo was dat volk uit de steden. 'n Boel wind, maar ze verspilden 't aan niets. Als ze wat verf op 'n doek smeerden, dachten ze, dat ze al heel wat uitvoerden. Wacht, hij zou 'm wel vangen met al z'n praats. De stillen wonnen 't op den duur altijd.

„Wat 'n weer, hè?” deed Rotte enthousiast. Hij trok 'n gezicht, dat 'n struikroover er van had kunnen leeren en zoog verwoed aan z'n pijp. Daar die echter vrijwel was leeggebrand, kon-ie geen rook meer krijgen en blies daarom maar wat in de lucht: z'n lippen, als alles aan 'm, bleven steeds in beweging. Omdat de ander niets zei, herhaalde-ie met ijslijk gefrons van de wenkbrauwen: „Wat 'n weer, hè?”

Weer knikte Jaap, tergend langzaam. „Maak je niet dik, man. Dun is de mode”, dacht-ie bij zichzelf. „Wat gaat me je mooie weer an? Koop m'n pullen liever. Dat is beter werk.”

Stilzwijgendheid maakte Rotte altijd extra tureluursch. Hij kon er niet tegen, dat ze 'm niet ten volle te woord stonden. 't Werkte op 'm als 'n rooie lap op 'n dollen stier. Z'n gezicht scheen te zwellen en alles trilde aan 'm, of-ie op bersten stond. Zoo'n boer, zoo'n boer! Was hij niet meneer Rotte?

Doch hij bedacht zich, dat-ie de minste had te zijn. Hij was op 't erf van den ander en die kon 't 'm als 'n gunst aanrekenen, dat-ie 'm toeliet, er te schilderen. En was-ie niet van plan, 'n mooi stukje te maken van diens zeldzaam vollen boomgaard? 't Was dus 't verstandigste, dat-ie z'n ergernis niet liet blijken. En andermaal hield-ie zich vandaag in. Eigenbelang maakt zelfs den zwaksten mensch sterk.

Rotte trok uit zenuwachtigheid weer aan z'n pijp, al was die nu totaal uitgeput. „'k Wou wel aan wat nieuws beginnen” zei-ie dan, op z'n manier vriendelijk en hij wees op z'n ezel en verdere pakkage. „'k Heb daar achter iets gezien...!” Rotte klapte verleidelijk met de tong. Maar, ach, breng 'n boer eens aan z'n verstand, dat er aan 'n boom nog iets anders zit dan appels en peren! 't Was onbegonnen werk.

Jaap maakte weer 'n vage beweging met 't hoofd. „O, kom-ie daárvor?” peinsde die. „En m'n pullen dan? Maar die loopen niet weg. Ik hou ze voor je heel, man. En elken dag worden ze duurder”.

Met 'n enkel woord gaf-ie daarop z'n toestemming.

Er was nu niets meer, dat Rotte langer bij de warande hield. Zieke menschen waren z'n ergste schrik. Hij ontvluchtte ze als 'n geesel. Was er niet al beroerdigheid genoeg op de wereld, dan dat je 't expres zou gaan opzoeken? En dan, met die besmetting, je wist nooit. Bloed-opgeven, nee, dat vertrouwde-ie niet!

Sterk door 't verlof van den boer, bromde Rotte 'n voorloopig bedankje en maakte vervolgens aanstalten er dadelijk op los te trekken. Komaan, z'n loop-schroeven moesten weer aan 't werk gezet. In die zanderigheid van Bladerveel liep je anders gauw vast. Of alles aan je knarste en piepte! Hij deed weer 'n geweldigen haal aan z'n pijp. Ach, ja, dat was waar ook: hij kreeg niets dan lucht. Dan maar zonder stoom! En de logge machien van schilderachtige boomgaard achter 't huis van den zieke.

Dié keek 'm weemoedig na. Zóó deden ze allemaal. Als ze je nodig hadden, kwamen ze even bij je aan, maar je gezelschap houden, ho maar! Och, och, werd-ie dan nooit beter? Wat liet-ie dien vent eigenlijk rondscharrelen op z'n grond? Maar, o ja: de pullen!

IV.

't Pereboompje, waarop Rotte, na den stillen boomgaard zorgvuldig doorsnuffeld te hebben, z'n keuze gevestigd had, toonde zich zeer hardnekkig. 't Ontlokte den naastigen diletant menigen zucht, doch hij gaf 't niet op, toonde zich van 'n even groote halsstarrigheid. Zoo werd 't 'n zijgend duel tusschen levend groen en de kleur op 't palet.

Met snuivend enthousiasme was Rotte aan z'n onderwerp be-

gonnen. Al 't gewicht zijner zwaarten had-ie onbarmhartig boven op 't onschuldige klapstoeltje gedrukt, zoodat 't wrakke meubel er 'n oogenblik onder dreigde te bezwijken. Met veel omhaal had-ie alles uitgepakt, opgesteld, weer verplaatst en als dan eindelijk alles naar z'n zin was, had-ie wederom zulk 'n persing op 't arme meubeltje uitgeoefend, dat er waarlijk niets van scheen te mogen heel blijven. Daarop, 't lieflijke pereboompje listig beloerend, was-ie tot den aanval overgegaan.

O, de eerste oogenblikken had-ie zich gelukkig gevoeld.... artist! Hier, onder 't stille geboomte, vond je de rust, waar je je leven lang, de heele wereld door, naar zocht. Hij was vergeten, dat-ie zorgen had, dat-ie getrouwd was, ja, hij wist 'n oogenblik zelfs niet meer, dat er ergens op 'n klein dorpje 'n wezen zat, dat meneer Rotte heette. In zóó algeheele overgaaf klampte-ie zich vast aan den jeugdigen pereboom!

Doch de désillusie kwam gauw. Inplaats van zich vereerd te voelen door de attentie van den Amsterdammer, wou 't slanke voorwerp zijner keuze niets met 'm te maken hebben, schudde 'm telkens harteloos van zich af. 't Weigerde rondweg, zich behoorlijk op 't gespannen doek af te spiegelen, weerkaatste zich in de malste proportie en met ongelooflijke houterigheid. Zoo teer van bouw en binnelijk in z'n vertakkingen 't boompje in werkelijkheid was, zoo onaangenaam stijf en plomp deed z'n konterfeitsel aan. 't Was waarlijk, om 't geduld bij te verliezen en 't mocht dan ook verwondering wekken, dat Rotte er nog niet voor goed 't bijltje bij had neergelegd.

Driemaal was-ie wanhopig opgesprongen, zocht z'n troost weer bij z'n tabak. Heftig verweet-ie zich, dat-ie z'n jeugd-liefhebberij zoo verwaarloosd had. Och, zoo was 't altijd met 'm gegaan, van den hak op den tak! Waaraan was-ie in z'n leven al niet met toemeloze drift begonnen en hoe kort had 't steeds geduurd! Schilder moest-ie worden, toen beeldhouwer, toen schrijver. Als dat allemaal niet gegaan was, had-ie zich in zaken geworpen, in export, in assuranties, in effecten. Was-ie zelfs niet 'n oogenblik vertegenwoordiger geweest van 'n groote buitenlandsche scheepsbouwerij? Doch 't had alles niets gegeven, 't een zoo min als 't andere. Was-ie niet 't echte type van den man van twaalf ambachten en dertien ongelukken? 't Sprak van zelf, dat je zenuwen op die manier caduuc gingen. Of eigenlijk hadden die nooit recht gedeugd en waren ze meer de oorzaak van z'n mislukking, dan dat dit laatste er 't gevolg van was. Je noodlot kon je nu eenmaal niet ontloopen.

Maar, o ja, dat pereboompje! Wacht, ééns in z'n leven zou-ie ten minste toonen, dat-ie voor geen tegenstand bukte. Of 't boompje wou of niet, 't zou zich aan z'n wil onderwerpen. Hoe dan ook, 't moest op 't doek.

Weer zette Rotte zich, met 'n energie, dat 't stoeltje ervan kraakte. Z'n eene oog kneep-ie volslagen dicht en 't andere sperde zich steeds wijder. Als 'n Nimrod zat-ie daar, die onheilspellend mikte op haas of gevogelte. Toch huisde er in de spaarzame takken, waarop z'n blik onafgewend gevestigd bleef, zelfs nog geen kraai. 't Leed geen twijfel, of-ie verschoot z'n kruut voor niets. Met ongevulde weitasch zou-ie straks moeten huiswaarts keeren.

Rotte had zoo zeker wel 'n vol kwartier als roerloos gezeten, toen 'n onbestemd geluid achter 'm hem even opschrikte. Kribbig wou-ie zich omkeeren, 'n nijdig woord op de lippen, dat-ie in z'n moeilijken arbeid gestoord werd. Maar neen, ditmaal liet-ie zich nergens door afleiden. 't Was natuurlijk Jaap de Jong, die daar op z'n pantoffels aanschuidelde. Die kwam altijd eens kijken, hoe 't werk opschoot, nieuwsgierig en verlegen om 'n praatje. Vervelend, als die nu weer z'n gepruts zag! Kom, hij moest maar met 'n fiksche streek groen zetten op dien hobbeligen stam. Dat zoo'n pietluttig boompje 'n mensch zoo tergen kon! De heele wereld leek er wel voortdurend op uit, 'm te ergeren!

Als 'n veldheer hief-ie 't penseel op, stak z'n arm breed uit, als moest-ie nog even kracht verzamelen. Dan wou-ie brutaal met 'n dikken klodder 't onwillige doek attaqueeren. Doch voorloopig kwam 't er niet van. 'n Hevige onthutsing bracht 'm op eens totaal in de war.

Daar was iets over z'n uitgestoken arm heengevlogen, 'n schaduw, scheen 't, iets luchtigs en vluchtigs, dat toch zwaarte had. Wat kon 't zijn? Hij begreep er niets van, staarde, tuurde, maar hij zag niemendal meer. Reeds wou-ie opstaan, om 't wonder te gaan onderzoeken, toen 'n nog heftiger schrik hem voor 'n oogenblik verlamde. Hij had iets levends op z'n rug gevoeld, dat vervolgens over hem en z'n ezel heensprong en daarna weer spoorloos verdween als 't mirakel van straks. 'n Angst-rilling doorsidderde 'm van onder tot boven. Dan sprong-ie met 'n luiden vloek haastig overeind. Waren ze 'm aan 't betooveren?

Schuw keek-ie achter zich. Neen, alles om 'm was nog zoo verlaten als te voren. Geen Jaap de Jong of 'n ander levend wezen vertoonde zich. Maar te drommel, hij was toch niet gek? Spéelden ze met 'm. Wacht, hij zou dat zaakje eens onderzoeken. Ze moesten nu niet denken, dat ze alles met 'm konden doen!

Voorzichtig stapte-ie voorwaarts, scherp glurend naar allen kant. Bei z'n oogen hield-ie nu wijd open. 'n Strooper kon niet omzichtiger te werk gaan. 't Was eigenlijk beneden de waardigheid van 'n Nimrod. Maar als 't wild je er ook zóó tusschen nam!

Ha, achter dien dikken stam, den zwaarsten boom uit den

gaard, daar bewoog iets! Snel er op af! Bijna struikelend van gehaastheid, bereikte Rotte z'n doel en zag....

Hij kon z'n oogen niet gelooven. Wat-ie ook verwacht had, dat niet!

'n Logge, onnatuurlijk breede poedel keek 'm met z'n slimme oogen haast lachend aan. En naast 't onbegrijpelijk uitgedijde dier zat, je zou zeggen, z'n schaduw, 'n angstwekkend magere poedelhond, enkel vel over been, 'n beest waar je doorheen zag. Ze waren zwart als de nacht, duiveltjes gelijk, wier eenige lust 't was, den argeloozen minnaar van pereboom en verf te kwellen. En ze toonden zich niet in 't minst verontrust door diens verschijning. Ze zaten daar zoo bedaard, alsof ze 'm verwachtten.

Rotte trok de ruige wenkbrauwen op, dat die de zoldering van z'n denken bijna raakten. Dan meende-ie weer 'n eigenaardig geluid achter zich te hooren. Schielijk keerde-ie zich om. Met beide handen aan 't hoofd, deinsde-ie daarop onwillekeurig 'n paar stappen terug.

't Was ook werkelijk, om er 'n oogenblik alle bezinning bij te verliezen. Zich kunstig op de achterpooten verheffend, veraste 'm daar 'n tweede honden-paar, geheel gelijk aan 't eerste: dik en dun, zwaarte en schaduw. Waar kwamen die beesten vandaan? Wat deden ze hier? Op wiens bevel brachten ze de magere en de vette jaren van Pharoo zoo treffend in beeld? Met 'n wild gebaar wreef Rotte zich over 't zwaar gefronste voorhoofd. Zoiets zou je toch allerminst zoeken in Bladerveel!

Ha, daar had je 't! Rotte begreep 't op eens. Er was bepaald kermis op komst. Die honden, er viel niet aan te twijfelen, behoorden bij 'n kunstmakers-troep. Ze waren volslagen gedresseerd. „Vervelend” dacht Rotte, „die herrie in 't dorp. Kom ik daarvoor uit Amsterdam?” En hij werd in z'n meening omtrent de aanstaande rustverstoring van 't afgelegene plaatsje nog versterkt door 't onverwachtsche optreden van 'n zeer snaterig en gebaren-rijk heer.

't Was meneer Rasch, de kunstschilder van Bladerveel, die daar plots aan den ingang van den boomgaard verscheen. In z'n hooge kaplaarzen en z'n strakke Manchester-buis met den breeden leeren riem, zoo zonder hoed op den over-weelderigen haardos, maakte-ie 'n meer dan zonderlingen indruk en kon gerust voor kermisgast doorgaan. Hij behoorde dan ook buiten kijf tot de bezienswaardigheden van 't dorp.

Meneer Rasch, ofschoon niet geheel zonder talent, was toch hoofdzakelijk kunstschilder geworden, omdat-ie zich in 't drukkende gareel van 't gewone, maatschappelijke leven moeilijk kon voegen. Hij had 'n soort wildemans-natuur en dacht die 't beste te kunnen uitvieren ergens buiten, gewapend met tube en palet. Op 'n goeden dag had-ie daarom de stad hooghartig den rug toegekeerd en was naar 't vrijwel weggestopte Bladerveel gevleucht, waar-ie vroeger al eens 'n rijken voorraad studies had neergeschetst. Spoedig nestelde-ie zich daar zóó algeheel in, dat-ie zelfs met 'n gegoede timmersmans-dochter uit den omtrek huwde en sinds leefde-ie als 'n vrijgevochten dorpsheer, dien de boeren wel mochten, omdat-ie zoo „eigen” met ze was. Gansch opgaand in z'n werk, ontwikkelde Rasch zich meer en meer als 'n schilder, die er z'n fort van maakte, landschapjes te leveren van 'n opvallend sterk groen. 'n Enkele grappenmaker noemde 'm dan ook wel: „Lord Spinazie.”

De eentonigheid van 't buitenleven had 'm echter op 't idee gebracht, zich in z'n vrije uren aan iets heel bijzonders te wijden. 't Excentrieke toch liet 'm nooit geheel los. Hij vond zelfs zoo'n beetje, dat 'n artist verplicht was, zich op alle wijzen van z'n gewonen mede-mensch te onderscheiden. Daarom had-ie zich met hart en ziel toegelegd op 't kweken van wonder-rassen. Aanvankelijk waren proeven genomen met kippen, welke-ie uit alle oorden van de wereld bestelde. Daarop waren konijnen aan de beurt geweest doch dezen moesten 't veld weer ruimen voor 't gezellige huisdier „hond”. Met die laatste keuze scheen-ie eindelijk gevonden te hebben, wat-ie zocht. Ruim 'n jaar tenminste was 't in en om z'n huis 'n voortdurend gekef en geblaf, dat hooren en zien je verging en daar werd geen verandering in gebracht. 't Voorloopige resultaat van z'n wonder-kwekerij waren de vier poedels en hij hoopte er gaandeweg 'n geheel nieuw soort uit te construeeren. 't Geheim van z'n methode hield-ie echter zorgvuldig verborgen. (Wordt vervolgd).

WINTERBOOMEN.

De rechte boomen beed'len om wat goedig licht....
O, Lente, wil verteederd en zacht-dadig zijn,
Nu gij de hoedster zijt der glanzend schoone schrijn
En hunwaart keeren kunt 't verhelderd aangezicht....

Zij staan niet roerig bij het vragen om een schijn
En houden enkel hunne maagre hand gericht,
Zij staan ten killen avond schamel-naakt en dicht
Tot 't weeren van der winden wreed-gerekte pijn....

O, Lente, wil uw zwevend wonder wenden niet,
Noch keeren uwen lach tot laffe zorgeloosheid;
Houd uwe hand tot gulle gaven blij-bereid
En fluit van rooden mond een pinkend vinkelied:

Want rechte boomen beed'len om wat goedig licht
En staren naar den einder om een zoet gezicht....

KÄTHE MUSSCHE.

Foto C. Steenberghe.

VEERE. INGANG VAN DE HAVEN MET (RECHTS) DEN KAMPVEERSCHEN TOREN.

VEERE.

VEERE, da aus allen Landen die Schiff anländen, ist ein fast feines Städtlein", schreef Albrecht Dürer omstreeks 1520 in zijn „Tagebuch der Reise in die Niederlande". Dürer heeft de stad echter niet gezien toen zij de hoogte van haren bloei had bereikt; dit was n.l. verder in de 16de eeuw. Het Veersche gat was echter toen reeds sterk aan het aanslibben, en tegen het eind dier eeuw vinden wij het reeds dermate verzand, dat de scheepvaart kwijnde. De plaats werd allengs verlaten door de groote kooplieden, en wie er bleven, zagen hun inkomen snel inteeeren; de welvaart was henen. Het verval heerschte alom.

De grondslag tot Veere's bloei moet worden gezocht in de vriendschappelijke verhouding waarin Veere en Schotland tot elkander stonden, want het was zeer bijzonderlijk met Schotland, dat de groote handel te Veere gedreven werd. Deze vriendschap was voornamelijk ontstaan door het huwelijk van een der heeren van Veere, Wolfert, de vijfde, van Borselen. Deze was in het jaar 1444 in het huwelijk getreden met Maria Stuart, de dochter van den Schotschen koning Jacobus I. In den handel met Schotland, de daarmee verbonden zeevaart, en alle daarmee verband houdende bedrijven, vonden de Veereenaars toentijds een ruim bestaansmiddel. Op de sloopstimmerwerven klonk het lustig geklop der dansende hamers. Het vertier der bij uitstek zoo vaderlandsche bedrijven als de touwslagerij, de zeilmakerij, de nettenbreierij, ontwaakte elken dag opnieuw met het schoone, diepe licht der ochtenden in dit kleine, nijvere nest van een zee- en handelsstad. Men vond er ook een bierbrouwerij, een glasblazerij, een zeepziederij, en deze en nog een aantal kleinere bedrijven staken het stadje vol geraas. In de haven was er het druk vertier van komende en gaande schepen, en langs de kaaien heerschte de kleurige, oubollige drukte der passagierende varengasten, kanjers van kerels, door den grooten plas en de zon zoo bruin geverfd als nikkers. Er was het vroolijke, stadige tumult van de welvaart in dat stadje.

Tot het verval intrad.

In 1700 vindt men nog een 700 tal huizen te Veere vermeld, tegen nauwelijks 170 in 1840; nadien steeg het aantal met eenige woningen, en ofschoon deze woningen voor de bewoners wellicht noodig waren, kan men ze uit een schoonheidsoogpunt vrijwel overbodig, en zelfs hinderlijk noemen. Immers, deze nieuwe woningen bederven door hun nieuwmodische afgrijselijkheid menig kijkje op Veere. Door hun eenigszins weezinwekkende daken en vormeloze vormen, mitsgaders door hun vooropgestelde friskleurigheid onderscheiden zij zich ongunstig van hun omgeving en zijn zoo dubbel leelijk: èn om hun eigen onaangenaam aanzien èn om hunne misplaatstheid. Want temidden der goede eenvoudige huizen van dit stadje zijn de nieuwe leelijkheden meer dan wáár ook misplaatst. Met dit al is het karakter van Veere in groote lijnen toch bewaard gebleven. De gevels aan de kade, aan marktplein en straatjes, ze

bieden nog in het algemeen een indruk van eenheid, rustige eenheid. Hoe karaktervol is de aanblik van zulk een huizenreef menigmaal, en niet het minst wanneer, gelijk aan de kade, rijen van zacht wuivende boomen zich ervóór bewegen, en zij als menschelijke kleinoodiën liggen aan den drempel der wijde schitterende zee onder den stillen en tevens bewogenen hemel. De grotere huizen komen met hunne tuintjes, door muren en poorten omgrend, aan smalle vriendelijke binnenstraatjes uit, en meer land-inwaarts ziet men de kleine bouwvelden om de oudkleurige kleine huizen gespreid, open gelijk in Vlaanderen.

Men heeft (sedert Havard ?) de eigenaardige gewoonte, steden als Veere, Enkhuizen en dergelijke, „doode steden" te noemen. Die naam is niet zoo heel juist. Ja, indien men het tumult van aangierende auto's en daverende treinen, het gonzende menschengezwerf en het brutale kunstdaglicht der avonden „leven" noemt, ja, dan zijn steden als Veere „doode steden", doch wie deze uitbundigheden niet veel meer dan afkeerwekkende stuipen achten, een delirium, te deerniswaardiger naarmate het heviger is, dezen zullen van die „doode steden" juist het leven, het eigene leven, het hooge persoonlijke leven kunnen erkennen als zoodanig en liefhebben. Zulke steden met hun betekeningsvol verleden, doen ons denken aan edelen van zeer ouden adel, welke in koele afzijdigheid van die banale hedendaagsche stadsrumoeren, eenzelveig en trotsch teruggetrokken leven zooals zijzelfen dat wenschen en dit voor zich hebben bepaald als het eenig passende.

* * *
Veere heet ook wel Kamp-Veere of Ter-Veere. Het ontleent zijn naam aan het veer, of de overvaart, welke er vroeger was naar het dorp Kampen, aan den overkant, op Noord-Beveland, gelegen. De plaats, omtrent welks stichting uit oude bescheiden niets met zekerheid valt op te maken, is zonder twijfel zeer oud. Op de helft der veertiende eeuw zou zij, naar sommigen meenen, reeds versterkt zijn geweest. Omstreeks dien tijd was het een welvarende stad, waar reeds veel handel werd gedreven; het bezat tolvrijheid en vele rechten. Men moet zich echter niet voorstellen, dat het een ontzagwekkende havenstad was; in den hoogsten bloeitijd was de bevolking nauwelijks 4000 menschen. Toen was er een vrij groot aantal aanzienlijke huizen rondom de kerk gelegen, welke huizen echter zijn vervallen en gesloopt. De groote koopmanshuizen vindt men voornamelijk nog langs de kaai, en daaronder zijn ongemeen fraaie. Onder de huizen meer binnen in het stadje vindt men ook verscheidene mooie exemplaren, doch deze zijn doorgaans kleiner van afmetingen dan die aan de haven gelegen. Van die kleinere oude huisjes kielte „Buiten" s fotograaf er een, een zeer karakteristiek. Onze lezers vinden het op blz. 610 gereproduceerd. Dit huisje was vroeger in het bezit van den kunstcriticus Albert Plasschaert, thans is het het eigendom van den heer J. Heyse, kunstschilder.

Het meest vermaarde huis te Veere is wel „Het Lammetje". Dit huis dateert uit de 16e eeuw. Het is in 1909 goed gerestaureerd in

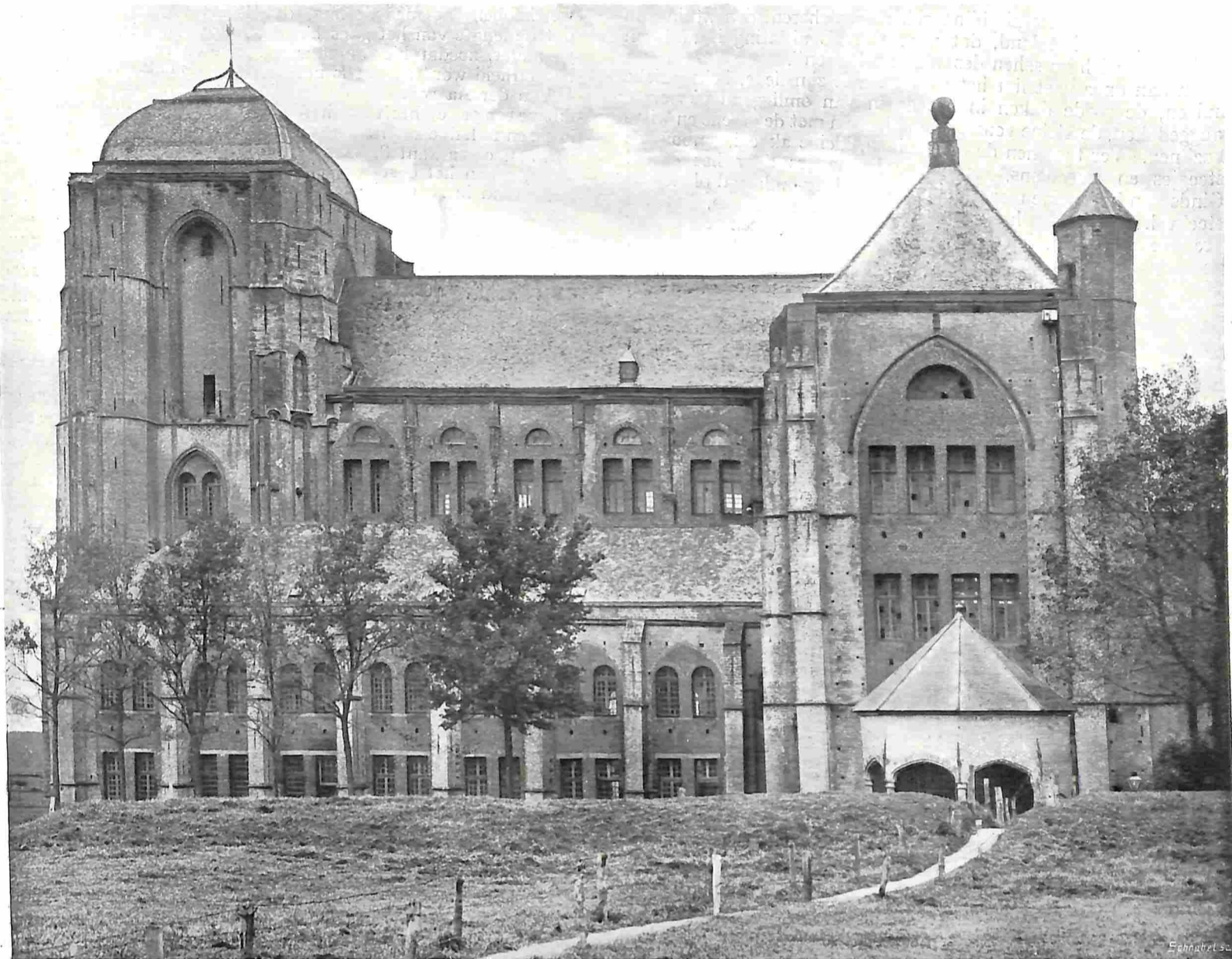

Foto C. Steenbergh.

VEERE. DE GROOTE KERK, IN DEN FRANSCHEN TIJD VOOR HOSPITAAL INGERICHT, LATER (TOT 1866) ALS KAZERNE DIENST DOENDE. OP DEN VOORGROND RECHTS DE „FONTEIN“.

den oorspronkelijken trant, en van binnen verduurzaamd door een geheele cementbekleding. De binnenruimten — boven en beneden — zijn niets dan rechthoekige vertrekken, zonder iets anders dan gladde wanden en vloeren, die aan vlak gemetselde en geportlande kelders herinneren. Alleen de zolderingen uit den ouden roemruchten tijd zijn bewaard en hersteld. In dit huis woonde vroeger de conservator der Schotsche privileges. Dit merkwaardige monument van 16^eeeuwsche bouwkunst behoort tegenwoordig aan het rijk.

Naast Het Lammetje ligt een kleiner, eenvoudiger huis, doch eveneens merkwaardig, het Schotsche Huis, of het Huis met den Struys. (In de gevelsteen van Het Lammetje is een dier van dien naam gehouwen; in de voorpui van dit Schotsche Huis is een gevelsteen met een struisvogel). Dit Schotsche huis was in Veere's bloeitijd de Conciërgerie, waar de Schotten vrije gelagen hadden, en geen rechten aan de stad behoefden te betalen. Men vindt in dit huis, behalve verscheidene vertrekken zonder eenig bijzonder kenmerk, een opvallende bovenachterkamer, fraai van verdeling en vorm en op de meest stijlvolle wijze ingericht en gemeubeld. Het Schotsche Huis behoort aan den heer Ochs uit Londen, die het af en toe ook een korte poos bewoont.

Nadat wij de kade hadden afgewandeld, en daar, naasten geschaard, vele mooie gevels bewonderd hadden, geraakten wij aan het havenhoofd, waar de vermaarde Kampveersche toren vóór ons rees, die met den in 1630 in zee gestorten kruittoren aan de overzijde — de twee torens vormen nog het wapen der stad — vroeger den toegang tot de haven beheerschte. Deze toren is door een cementlaag bedekt, waardoor zijn karakter geheel verloren is; een dier verfoeilijke ijzeren lettergeraamten, welke ook de twijfelachtige versieringen der wolkenkrabbers in groote steden uitmaken, bekroont dit eenvoudige gebouw. Wel aardig zijn de buitengevelsche trapjes; die geven aan het gebouw daar aan het Veersche gat, het aanzicht van een groote commandobrug. Zooals de hatelijke ijzeren letters aanduiden, is er in dit gebouw een sociëteit gevestigd en aangezien een sociëteit gewoonlijk met een koffiehuis nauw samenhangt, zoo besloten we, in een gelagkamer te gaan genieten van het uitzicht op de zee, hetwelk vanuit de vensters daar stellig wel bijzonder wezen zou. En zoo wás het. Vóór ons lag de wijde water-vlakte, wit dooraderd groen, en verderop glanzend blauw. Aan de overzijde strekt zich de naakte zandtong uit; meer naar achter zien we vaag zachtgroene bosschages en milder land, hier en daar.

Doch we zouden hooger klimmen, en een weidscher blik op het

geheele landschap rondomme bekomen van den hoogen kerk-toren af. Zoo wandelden we naar deze oude vermaarde Veersche kerk, een gebouw dat door zijn opvallenden vorm en eigenaardige kleur voor vele schilders ten onderwerp werd. Op menige schilderij vindt men dit gebouw afgebeeld, en het verkreeg daardoor wellicht grootendeels zijn befaamdheid. Het staat rondom in een ommuurd weilje, waarop hier en daar wat boomen. De kerk heeft een zwaren koepel, en het bouwwerk van dak en toren is machtig en hecht; doch welk een bouwval vindt men, als men binnentreedt! Welk een volkomen verwaarloozing. De ruimte is in onbruik, en zou in den huidige staat van verval dan ook voor niets te benutten zijn, er ligt zwaar balkwerk en een zoldering, en in de groote bogen zijn overal vensters gemaakt. Ze werd n.l. door Napoleon in 1812 tot militair hospitaal ingericht, en de overblijfselen van deze bestemming ziet men nog heel wel aan het gebouw, zoowel aan de buiten- als aan de binnenzijde. Die vensters, welke er niet in hooren, de schoorsteenen, de uitgebroken binnendeelen, de aangebrachte planken-zolderingen, de vernielde muren. Langs vermolmden zolders, welke hier en daar groote gaten vertoonen, door welke een grijs triestig licht zeeft en een sterke wind naar binnen zuigt, klommen we de bedaagde trap op, den ruigen toren in. Langs de uitgesleten treden, dan een steekladder op, en een zinken dakplaat wegschuivend, komen we op het plat; het lijkt of we vanuit een zeer diep schip-ruim een dek betreden. Mijn begeleider, gepokt en gemazeld Veereenaar, geeft mij de meest uitgebreide en volkomen belangelooze inlichtingen. Naast mij op het hooge dek, temidden van den groenen oceaan van landschappen en wateren, die op sommige plaatsen zó onmerkbaar ineenloopen, dat men nauwelijks scheiding tusschen zee en land ziet, — naast mij op het dek staat hij, en wijst me op bijzonderheden in den omtrek. Met een handgebaar rukt hij van de omliggende buurtschappen de ondoordringbare sluier der onbekendheid, mijner onbekendheid, en deelt ze (gedachtig aan het: onbekend maakt onbemind) bij mijne genegenheden in; met één woord bevordert hij de voordien meestal mij vreemde zaken tot dierbare gemeenzaamheden; hij doet met een wenk landschappen uit den nevel schuiven, waar ik voordien slechts een groenen baaierd bespeurde, onbestemd als de politieke richting van karakterlooze lieden; hij wenkt kerktorens, en zij komen nader, als zaten wij in een spoorrein; hij plukt de groene dorpen als ruikers, benoemt ze met hun namen en legt ze, aldus geëtiketteerd, aan de voeten van mijn weetgierigheid.

Men ziet van hier uit bijna geheel Walcheren, den „tuin van Zeeland”, van het land, dat naar Dürer's uitlating is „hüpsch und wunderlich zu sehen des Wassers halben”.

En aan onze voet ligt het plaatsje met zijn lieve, behaagzieke huizen, de roode daken in het groen van omliggend geboomte weggedoken, de kleine vensters omschreven met de groene en witte kozijnen. Ver tusschen de moestuinen, kleine akkers, ombouwde steegjes en wegelkens, als nauwe kanaaltjes door het groen. Ginds van het kleine marktplein met zijn laag-omhaagd plantsoen steekt het oude stadhuis zijn slanken klokketoren op, lijk een vreugdevol teeken. Hier en daar is een weg als een gele looper neergelegd op den groenen vloer, en daarop beweegt een wagen, of wel een man, kinderen, een vrouw, in hun stijlvolle Veersche dracht, en ze doen aan als bonte popjes, van de soort waarop de Engelsche toeristen zoozeer verzot zijn. Er loopt een machtige bries over het land henen, boomen schudden gestadig hun reeds verarmde kuiven, en hier boven op onze hooge staanplaats handhaven wij niet dan met beide handen onze hoeden op onze ge-teisterde kruinen. Het middaglicht is hier kostelijk. Als een ontzaglijke opaal is de lucht, zil-verig-groen ligt de zee met einde-loozen weerschijn telkenmale keerend als van rijk moirée.

Wanneer men het kleine plaatsje daar aan de groote, mach-tige zee liggen ziet, kan men zich voorstellen, dat zulk een broos maaksel in den loop der tij-den veel van zijn woeste nabuur moet hebben geleden. Hier volgen een paar der zware averijen door Veere gelooopen.

In het jaar 1506 is bij bladstil weder, als het water, tengevolge van laagtij, erg gevallen was, een stuk kademuur, 26 ellen lang, ineens ingestort.

In 1509 kwam een hevige storm de zee hoog over de muren werpen, en zij week niet zonder een groep huizen te hebben medegenomen. Dit herhaalde zich kort daarop in datzelfde jaar nog eens.

Bij den zwaren watersnood in 1572 werden de zeemuren van Veere danig geteisterd; en men moest fluks een aantal schepen laten zinken om de wijde bressen te stoppen. Op 26 Februari 1630 is de groote kruittoren van Veere — hierboven reeds even genoemd — des nachts bij volkomen stil weer en helderen maneschijn in zee gestort; de grondvesten, aldoor door de zee omspoeld, schijnen door deze koppige, stil-krachtige ondermijnster te zijn weggegraven. Op een nacht in 1631 is een gansche reeks huizen, waarvan eveneens de fundamenteen door het water ondergraven waren, eensklaps in de zee gestort.

Bij den vermaarden hoogen vloed in 1801 was de stad schier geheel overstromd. De bewoners vluchtten naar hunne zolders, ener verongelukten verscheidene personen. De storm van 1836 heeft ook te Veere danig huisgehouden, twee straten waren verstopt door ingestorte huizen, en het water overstroomde hoog de kaden.

* * *
We dalen langs de oude trappen naar de — nog ouder — aarde, en wandelen de sombere holle kerkruimte door naar den uitgang. Tusschen de afgebrokkelde vloertegels zien we oude stukken van grafzerken. De wind geeselt den hoogen toren, danst als razend naar binnen. Het vervallen aanzien van dit gebouw is bedroevend. Het rijk besteedt te weinig voor der restauratie; de daarvoor uitgetrokken som lijkt telkens weer verminderd te worden. De afmeting der kerk, vergeleken met den omvang en het zielenaantal van het stadje is zeer eigenaardig; alle inwoners kunnen er wel in met hun bedden; dit voorbeeld houdt verband met de tijdelijke bestemming van de Kerk als hospitaal, zult ge zeggen, maar in ernst, ik geloof dat, indien noodig, alle Veere-naars, Veerezers, Veero-nieten of hoe zij op den Burgerlijken Stand dan genoemd worden, allen met hun ledikant — een-persoons, twee-persoons, twijfelaars, en kleine voor kinderen, — hier konden verblijf houden. De toren is een machtig gevaarte, hij bestrijkt gelijk een buiten verhouding stoute forteres de kleine zeestad. Voor wie geen voorstellingsvermogen van beteekenis hebben (of: voor wie dat

wel hebben) de mededeeling, dat deze toren 68 meter hoog is, dat de lengte van het gansche gebouw 53 meter is, en de breedte 50 meter, zoodat hier de oude zegswijze onzer vaders ten volle bewaarheid wordt: „Het is net zoo lang als het breed is”.

Van der Aa zegt van de kerk in haren oorspronkelijken staat, dat ze een gewelf heeft van harde, witte arduinstein, rustend op 14 heele en 18 halve kolommen van hardsteen, waartusschen 16 kapel-ten, aan elken kant 8. Vier wenteltrappen waren er, 2 aan den toren, 2 aan het oostelijke einde van de kerk, elk van 147 treden. Een brand in 1686 teisterde vooral den toren, die voordien, met vier hoektorentjes en een hoogere spits in het midden, eenigszins het aanzien had van den toren der Oude Kerk te Delft.

Het verbouwde koor doet sinds 1821 dienst als kerkgebouw der Ned. Herv. gemeente.

De stichting der kerk, zoo lezen wij, dateert uit omstreeks 1479; Antonius Kelderman was de bouwmeester, de bouwsom is niet bekend, doch was zonder twijfel zeer hoog, en kon niet dan met behulp der Bourgondiërs, der Borselens, en van de bedevaart-kapel van Lieve-Vrouwepolder *) worden bijeengebracht.

Flak bij de kerk merkten wij een eigenaardig gebouwtje op. Achtkant, met door hekken afgesloten bogen, wordt het door een eveneens achthoekig spitsdak be-kroond. Dit monument, het eenige van dien aard in Nederland, is de gemeenteput, doch draagt den meer zwierigen naam van Fontein. Het gewelf toont het jaartal 1551. Gerestaureerd is dit gebouwtje, doch heel fraai geschiedde dit niet; men ziet er althans een groote lap cement op uitgespreid met een zorg, een betere zaak waardig. Aan deze put, de ver-gaarbak van het regenwater der Groote Kerk, komen Zeeuwsche vrouwen en meisjes, ook mannen en knapen, water putten. En het is een vredig, intiem schouwspel, deze menschen met hun juk en emmers te zien af en aan gaan. (Slot volgt). S.

*) Dit Lieve-Vrouwepolder of Vrouwe-polder, gelijk het tegenwoordig kortweg heet, was een befaamde bedevaartplaats, waar een wonderdoend, door een engel geschilderd, Mariabeeld werd vereerd.

DE HEILIGE PILLENDRAAIER.

I N den bouw van 't nest, de veilige schuilplaats voor de nakomelingschap, vindt men de meest verheven uiting der instinctieve vermogens. De vogel, die uiterst kundige architect, spreekt er ons van, het insect dat met een nog grooter verscheidenheid van talenten toegerust is, herhaalt het ons. 't Is of ze ons zeggen: „Het moederschap inspireert op machtige wijze het instinct”. Aan 't eerstgenoemde toch is het voortbestaan van het geslacht opgedragen, hetgeen van meer belang is dan de instandhouding van 't individu; het wekt de teederste voorzorgsmaatregelen in het traagste brein; het is de driewerf heilige haard, waar die psychi-

sche vonken sluimeren, die plotseling oplaaien en ons doen denken aan uitingen van een scherpzinnig vernuft.

Zij, die in dit opzicht wel de in eerste plaats onze aandacht vragen, zijn zeer zeker de vliesvleugeligen, wien in hun ganschen omvang de zorgen van 't moederschap zijn opgelegd. Al deze met zulk een bewonderenswaardig instinct bevoorrechte wezentjes maken voor hun nageslacht den voedselvoorraad en 't logies gereed. Ten behoeve eener familie, die hun facet-oogen nimmer te aanschouwen zal krijgen, maar waarvan de moederlijke voorzienigheid de behoeften zeer goed kent, brengen ze meesterstukken van industrie te voorschijn. De een wordt wever van katoenen stoffen en vormt waterkannen van watten; de andere vestigt zich als mandenwerker en vlecht korfjes van bladeren; deze wordt metselaar en bouwt kamers van cement en koepels van kei-steentjes; gene opent een pottbakkers-atelier waar de leem zich verhardt tot sierlijke vazen, kruiken en buikige potten, weer een ander kiest het beroep van mijnwerker en graaft in den grond geheimzinnige grafkelders, waarin een lauwe vochtigheid heerscht. Tallooze bedrijven, overeenkomende met de onze, vele die zelfs

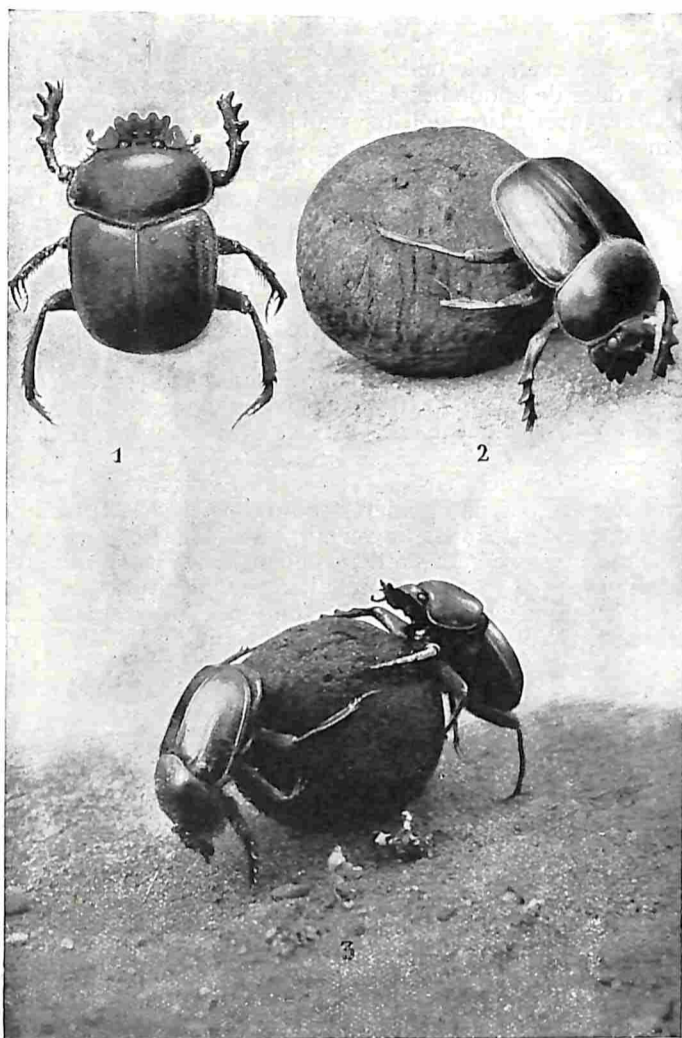

Foto C. Steenbergh.

VEERE. OUD HUISJE AAN HET MARKTPLEIN.

Schnabel sc.

(1) DE HEILIGE PILLENKEVER. (SCARABACUS SAGER L.)

(2) DE HEILIGE PILLENKEVER VERROLT ALLEEN ZIJN PIL.

(3) HET VERVOER VAN DE PIL NAAR DE WONING.

snellen om zich een deel van den voorraad toe te eigenen. Eenige achterblijvers komen, of vliegend of te voet, aansnellen.

Wie mag toch wel die kever zijn, dien ik naar den hoop toe zie trippelen, blijkbaar bevreemd, te laat te zullen komen? Zijn lange pooten bewegen zich op onbeholpen wijze, schokkend alsof ze voortgedreven worden door een in 't achterlijf verborgen mechaniek, terwijl zijn kleine roestkleurige sprietten, met onrustige bewegingen, die zekere hebzucht verraden, de waaiers uitslaan. Daar komt hij aan, daar is hij, doch niet zonder eenige gasten omver geloopt te hebben. Het is de heilige pillenkever, deftig in 't zwart gekleed, de grootste en meest vermaarde der mestkevers. Het oude Egypte droeg hem hooge achting toe en beschouwde hem als 't zinnebeeld der onsterfelijkheid. Daar is hij gezeten naast de andere dischgenooten, die met lichte klapjes van de breede voorpooten de laatste „hand” leggen aan hun bal, of dien nog met een laagje verrijken, eer zich ze verwijderen om in kalmte de vruchten van hun noeste vlijt te gaan genieten. Laat ons de vorming van dien befaamden bal in haar verschillende stadiën nagaan.

De kap, waarmee ik den rand van den breeden, platten kop wil aanduiden, is voorzien van een zestal scherpe tanden, die in een halven cirkel geplaatst zijn. Dat is het graaf- en hakinstrument, de mestvork, die de niet-buikbare plantvezels afzondert, steeds het betere uitzoekt, en dat ten slotte samenhardt en verzamelt. Want, geldt het alleen de keuze van zijn eigen levensmiddelen, dan stelt hij zich met een oppervlakkige schifting tevreden, maar komt het er op aan, de moederlijke pil te bereiden, dan neemt hij de uiterste gestrengheid in acht.

Het werk van den getanden kap wordt krachtig gesteund door de voorpooten. Ze zijn afgeplat, sterk gebogen, bezet met verdikte lijsten en aan de buitenzijde gewapend met vijf forsche tanden. Moet er kracht aangewend worden, een hinderpaal verwijderd of een weg gebaad door het dikste gedeelte van den hoop, dan werkt het dier met de ellebogen, d.w.z. dat hij rechts en links zijn getande pooten uitslaat en met een forschen slag een half-cirkelvormige beweging beschrijft. Onmiddellijk daarop krijgen diezelfde pooten heel iets anders te doen, ze verwijderen telkens een armvol van de door het kapje bijengeharkte stoffen en voeren ze onder den buik van 't insect door, tusschen de vier achterste pooten. Deze zijn geschikt gemaakt om draaierswerk te verrichten. De achterste vooral zijn lang en spichtig, lichtelijk gebogen en eindigen in een zeer scherp klauw. Op 't eerste gezicht reeds treft hun sprekende overeenkomst met een spherischen passer, die met zijn kromme beenen een bolvormig lichaam omklemmt, ten einde er de gedaante van na te gaan en te volmaken. Zij zijn het inderdaad, die den bol zijn aanvankelijke gedaante

geven; dan wordt van tijd tot tijd de gladde pil tusschen de vier pooten van den dubbelen passer gebracht, onder den buik van den kever gedraaid en door die bewerking wordt de vereischte vorm verkregen. Mist de dekkende laag de vereischte stevigheid en dreigt die te bersten, mocht 't een of ander vezelig plekje niet aan de werking der draaibank gehoorzamen, dan herstellen die voorpooten de zwakke plaatsen, door met zachte tikjes de pil te bekloppen, ten einde de nieuwe laag beter te doen houden en de weerspannige sprietjes in de massa te doen kleven.

Schijnt de zon wat fel en is er dus haast bij 't werk, dan staat men verbaasd over den koortsigen ijver van den draaier, maar 't werk schiet dan ook wonderlijk snel op: was 't zoo even nog slechts een nietig pilletje, 't is nu al een balletje ter grootte van een noot, aanstonds zal 't een bal zijn, wel zoo groot als een appel. Ik heb wel gulzigaards gezien, die ze maakten ter grootte van een vuist. Maar dan is er zeker ook voor verscheiden dagen voldoende brood op de plank!

De levensmiddelen zijn nu klaar; thans komt het er op aan, uit het gedrang te raken en de provisiën op een geschikte plaats gedeponneerd te krijgen. En nu komen de eigenaardige zeden en gewoonten van den pillendraaier 't best aan 't licht. Onverwijd begeeft de mestkever zich op weg; hij pakt den bol met zijn beide lange achterpooten welke eind-klauwen hij in de massa boort, om ze als draaispillen dienst te laten doen, hij steunt op 't middelste pootenpaar, en door de getande voorpooten, waarmee hij zich beurtelings afzet, als hefboomen te gebruiken, schuift hij zijn last achterwaarts voort met 't lichaam in schuinen stand, den kop omlaag en 't achterdeel omhoog. De achterste pooten, die het voornaamste deel van 't mechaniek uitmaken, zijn in een aanhoudende beweging, ze verplaatsen den klauw om den draaispil te veranderen, de vracht in evenwicht te houden en haar vooruit te brengen onder den beurtelingschen druk van rechts en links. Achtereenvolgens komen dus op die wijze alle deeltjes van de oppervlakte in aanraking met den grond, hetgeen niet alleen den vorm ten goede komt, maar ook de uitwendige laag, tengevolge van een gelijkmatigen druk, de vereischte stevigheid verleent.

Thans voorwaarts! Daar gaat hij met zijn vracht op weg. Geen nood, hij zal er best komen, evenwel niet zonder tegenspoed te ondervinden. Hier is al dadelijk een moeilijkheid te overwinnen: de mestkever schrijdt voort dwars langs de schuine zijde van een kuiltje; en de zware vracht dreigt ieder oogenblik de helling af te tuimelen; maar het insect verkiest, om slechts aan hem bekende redenen, dezen natuurlijken weg te kruisen; een vermetel plan waarvan de mislukking van een mispas afhangt, ja zelfs maar van een zandkorreltje, dat het evenwicht verbreekt. Daar glijdt hij uit! de bal rolt tot beneden in 't kuiltje en 't insect, omvergeworpen door zijn vracht, spartelt eenigen tijd, komt echter weer op zijn pooten te recht en haast zich den bal te bereiken, waarna dezelfde manœuvre opnieuw een aanvang neemt.

— Wees dan toch voorzichtig, onbezonnen schepsel! volg den bodem van den greppel, daar zal je moeite en ongeval bespaard blijven; de weg is er goed en effen, en je pil zal er ongehinderd op voortrollen.

Maar neen! het insect blijft bij zijn plan, opnieuw naar boven te klauteren langs de helling die hem noodlottig is geweest. Misschien vindt hij 't aangenaam, wederom de hoogte te bereiken. Hiertegen heb ik niets in te brengen; de zienswijze van den mestkever is in deze van meer betekenis dan de mijne, wat betreft de noodzakelijkheid zich in hooger streken op te houden.

— Maar volg dan ten minste dit pad, dat je met een flauwe helling boven zal brengen.

Ook al niet; juist als de stijfkop zich in de buurt van een moeilijk te beklimmen hoogte bevindt, kiest hij precies dat voor zijn klauterpartij uit. Maar nu begint dan ook een ware Sisyphusarbeid. Met groote moeite en na tal van bezwaren is de loodzware last, stap voor stap en steeds in achterwaartsche richting, tot op zekere hoogte geheschen. Men staat verbaasd van 't statisch wonder, dat zulk een massa op een hellend vlak tegenhoudt. Ach! een enkele ondoordachte beweging doet al die moeite vergeefs zijn; de bal rolt omlaag en sleept den kever met zich mee. Opnieuw wordt de klimpartij ondernomen, weldra door een nieuwen val gevolgd. De poging wordt herhaald, ditmaal wordt met meer overleg te werk gegaan en de gevaarlijke plaatsen, zooals b.v. een grasworteltje, de oorzaak van vroegere tuimelingen, zorgvuldig vermeden. Nog een klein eindje en we zijn er, maar voorzichtig aan, doodvoorzichtig, de klim is gevaarlijk en een kleinigheid kan alles bederven. Daar glijdt de poot op een glad steentje uit! De bal komt opnieuw holderdebolder met den kever omlaag. En weer onderneemt deze de klimpartij met een hardnekkigheid, die zich door niets van haar stuk doet brengen.

Tien, twintig malen zal hij de vruchteloze bergbestijging beproeven, totdat zijn volharding de moeilijkheden te boven gekomen is, of hij, tot andere gedachten gekomen, en 't vruchteloze van zijn pogingen inziende, ten slotte den vlakken weg kiest.

't Vervoer van de kostbare pil geschiedt niet altijd door den eigenaar alleen; meermalen verzekert hij zich van de hulp eens confraters, of beter gezegd is 't de confrater, die zijn diensten beschikbaar stelt.

(Slot volgt).

J. H. FABRE
(vert. door P. G.)

WIEGELIEDJES.

MEN zou ze beter slaapliedjes kunnen noemen tegenwoordig, want de schommelwieg raakt uit de mode; ze was immers overbodig, want een gezond kind, dat zijn wenschen vervuld zag, slaapt ook zonder wiegen.

En toch, — er is geen moeder die het wiegen laten kan, er is geen jonge wereldburger of hij wil gewiegd worden. Trots alle voornemens en schoolsche wijsheid komt, meestal als een dief in den nacht, het oogenblik, dat de moeder- of vaderarmen uit bitteren nood de schommelwieg vervangen moeten en men zijn toevlucht neemt tot heen- en weerrijden van een kinderwagen — ja! we zagen zelfs een wanhopigen vader de vaste wieg met kind en al heen- en weer balanceeren en het aloude rythmische wiegelied daarbij uit de vergetelheid ophalen in de ure dat alleen het wiegen en suja-zingen baat geven kon. Hij zou niet graag door u gezien en beluisterd worden bij dien wiegezang, doch wat ge te hooren krijgt, was het echte, aloude wiegelied, dat als vanzelf geboren wordt als begeleiding der schommelende beweging en het sussende su! su! varieert in tweekwartsmaat.

Ons allervroegste, wellicht onbewuste bestaansleed is op diezelfde tonen ter ruste gesust en daarom alleen al kunnen we nimmer genoeg van onze ouders houden, 't zij ze dan van do-do-doderi-deine! suja, suja! eia-popeia! of wat ook gezongen hebben om ons met onze ontstelde zinnen bij het luisteren naar dien eentonigen zang in slaap te wiegen.

De tweede vorm van het wiegelied ontstond, toen de sussende grondwoorden zich binnen het wiegewagend rythme door klankrijm en alliteratie aan andere bonden en zoo den zin vormden die van moeder tot kind gaande, binnen de intieme grenzen der huiskamer en van het dagelijksche gezinsleven bleef. Daarin ligt de bekoring van den eenvoud, welke het kenmerk van echtheid is. Geen enkele moderne compositie van een wiegelied — en er zijn er heel wat — kan in dit opzicht het aloude volkswiegeliedje vervangen, het is zelfs te beter geslaagd, naarmate het dien oervorm nabijblijft. Daarom zal het: Slaap kindje slaap! blijven leven en blijven zingen van het schaap met de witte voetjes, dat de melk zoo zoetjes geeft. Zulke liedjes kunnen en mogen niet verloren gaan!

Waar de teenen mandewieg op houten onderstel zich handhaafde ten plattelande — vele kennen haar enkel van de producten onzer binnenhuisschilders, — zal het langst gezongen worden zooals in Drenthe b.v.:

Su, su, mien kientien,
Dein pottien steet in 't spintien,
Steet oew pottien in 't spintien niet,
Dan bist doe ook mien kientien niet!

Zulke liedjes behooren tot onzen volksliederenschat; zoo kan men in Duitsche gouwen hooren van:

Eija, wiwi!
Wer slöppt disse nacht bi mi?
Schalt min lütten muckel dohn,
Muckel is min Tockerhohn! (zückerhuhn = suikerdekippetje)

Terwijl Albions kroost ter ruste glijdt onder het gezang van:

Bye baby Bunting
Brother's gone a hunting
Mother's gone a milking
Sisters's gone a silking
Daddy's gone to buy a skin
To wrap his Baby Bunting in.

Een derde element in het wiegelied is uiting der moeder, die zich al wiegend als bewaakster over de kleine slapende voelt en dat uitzingt. Ook dit is universeel, in alle wiegeliederen te wereld komt dit tot uiting, alle onheil wordt genoemd, dat den kleine zou kunnen genaken, van mug of vlieg af tot den bullebak toe, hield niet moedertje de wacht. Alleen de lokale kleur kan het wiegelied wijzigen, de grondvorm blijft in iederen landaard dezelfde. Onlangs vonden we b.v. de vertaling van een Japansch wiegeliedje, waaruit dit ten duidelijkste blijkt:

Slaap mijn bruine duifje,
Slaap aan moeders hart.
Waarom nokkend schreien,
Ben je bang of heb je pijn?
Wees maar stil, 't is niets, mijn kind!

Door de pruimboom zucht de wind,
't Is de trotsche haan, die kraait.
Niemand zal je deren!
Moeder houdt de wacht.
Als de booze slang kwam sissen,
Zou ik je behoeden.
Beeft de aarde, kraakt de bliksem,
Ik zal voor je waken.
Slaap, mijn bruine duifje, slaap!
Moeder houdt de wacht.

We kennen een oud wiegelied uit Westfalenland, dat moeder en kind alleen thuis veronderstelt en den buitenstaanden bullebak al zingend bezweert:

Wat kloppt denn dor an mine Dör?
Ik glöw steiht Dummerjahn (de bullebak) davör!
Min Mann is to Hus, min Mann is to Hus,
Min lewer, söter Mann!
Un wenn dat regent, denn is dat natt,
Denn föhrt min Mann nich in die Stadt!
Ik segg em dat den Dummerjahn,
Will he van mine Dör weggahn.
Slap du min Söhn in gode Roh.
Und mak du de guck-äugelkens
Man alle beide to!
Wsch! wsch! wsch! wsch!

Voor al deze slotregel geeft zeer natuurlijk het einde van den wiegezang weer, dat al zachter klinkend in een pianissimo behoort te eindigen, want het kindeke wordt geacht dan te slapen.

Het leek ons niet overbodig deze kenmerkende elementen van het wiegelied eens na te gaan, al was het enkel ter meerdere waardeering van de goede compositie, op dit thema gebouwd, vooral nu Emiel Hullebroeck in ons land eens weer zijn voortreffelijk in toon gehouden liederen is komen voordragen en we weer hebben kunnen genieten van zijn prachtige „Bietebauw” met:

Om de stoute knapen
Nu naar buiten, beest!
Moeders kind is braaf geweest,
Kan zoo schoone slapen.
Zwicht u voor den Bietebauw
douw - douw - dijn
en zoete zijn!

G. DE GRAAF.

OM EN BIJ DEN OORLOG.

VI. IN DE VILLA MAYA.

IN ons weelderig villapark, aan den zoom van de Maas, als het ware verscholen naast breede lommerrijke kastanjeallée en achter omvangrijke treurwilgen, de villa Maya, eigendom van den heer H. Seydlitz en zijne echtgenooten.

Vriendelijke woning te midden van boomrijke en bloemvolle tuinen, waarboven de Nederlandsche driekleur wappert te midden der witte roodbekruide vlaggen.

WIEGELIEDJES. SLAAP, KINDJE SLAAP....

Achter het groene hek een Nederlandsch soldaat, het geweer geschouderd, slenterpassend heen en weer.

Ook in dit huis tal van gewonden, vele Duitschers, enkele Belgen, vriendelijk, zorgvol verpleegd door mevrouw Seydlitz, bijgestaan door Dr. Ruland van Maastricht, een Belgische pleegzuster en enkele vriendelijke nonnetjes.

Als goede vriend des huizes betreed ik onaangediend, zonder verlof, den hof, waar een viertal herstellende Duitschers rustig zitten kaart te spelen in lommerrijk prieel.

Bij mijn verschijnen werpen zij terstond de kaarten ter neer en staan op in stramme Deutsche militaire houding.

Flinke kerels, terstond bereid mij te vertellen hun ervaringen in den krijg, die zij slechts enkele dagen hebben medegevoerd.

De eerste, een onderofficier van de jagers, stoere, jonge man van vijf en twintig jarigen leeftijd; hij is de allereerste verwonde in dezen oorlog.

In Visé hebben burgers op hem geschoten, zooals hij beweert; een schot in den schouder heeft hem van het paard doen storten. Een ander, ook onderofficier, einjähriger, aspirant-officier, beschaafde jonge man, technisch ingenieur bij een fabriek te Hannover en door een granaat gewond bij het fort Pontisse in de nabijheid van Luik.

Hij heeft een hevigen schok gevoeld tegen de borst: alles draaide en zwenkte in woeste wilde vaart om hem heen, meer weet hij niet; hij is toen in zwijm gevallen.

Ze moet lang geduurd hebben zijne bewusteloosheid, want hij is bij volle daglicht neergevallen en toen hij zijne bezinning herkreëg was het nacht; helder scheen de volle maan; hij zag tal van kameraden om zich heen, de meesten bewegingloos met wijd open, strakke oogen; anderen kermend van pijn, sommigen stuip-trekkend, terwijl de klauwende kromvertrokken vingers wroetten in den grond; naast hem een heel jong kereltje, schreeuwend „wasser, wasser” en dan eensklaps weer dat fluitend gesis, dat hij steeds heeft gehoord boven zijn hoofd.

Toen heldert zijn denken: hij herinnert zich weer den ruwen borststoot; een zich van alle zijden bevoelen en betasten met de handen — eerst het hoofd, dat is niet met bloed bedekt; de armen, beiden nog; hij kan ze bewegen — de beenen ook, Goddank — zou hij kunnen opstaan? hij durft niet, nog immer flitsen de kogels even boven hem — o God, een granaat, die een gat in den grond boort, enkele meters van hem verwijderd; zijn laatste oogenblikken, in kalm, gelaten overpeinzen. Hij heeft de oogen gesloten, wachtend den dood; enkele seconden, evenveel uren; een minuut — een eeuwigheid; — hij waagt de oogen te openen, te zien; de granaat nog immer in den grond, op dezelfde plaats; zij is niet ontploft; nu poogt hij weg te kruipen, maar bij het zich opheffen een verschrikkelijke stekende pijn; thans eerst ontdekt hij, dat zijn jas stijfbebloed is — zou hij zwaar verwond zijn — zou hij hier toch moeten doodgaan, en maar altijd door dat gesis, dat gefluit; — uren en uren heeft hij hier gelegen; hij heeft elk uur, elk half uur, elk kwartier de slagen gehoord en geteld van de nabijzijnde kerkklok.

Duidelijk ziet hij voor zich de visioenen van zijn vader, zijn moeder, van zijn broers en zusters; hij hoort hunne stemmen; zij spreken met hem; zij vertellen hem de meest gewone alledaagsche dingen uit hun huiselijk leven; dan andere gezichten, zijn patroons, de directeurs der fabriek, die hem hun bevelen geven; hij hoort

duidelijk het snorren der wielen, vlak naast hem; onwillekeurig wendt hij het hoofd om — 't is geweest het rochelen van een stervende; hij hoort het schrille scherpe der stoomfluiten — 't is het fluiten der kogels; het gestoot en gestamp der machines — 't is het gebulder en geboem der kanonnen en toch is hij wakker, klaar wakker; toen een rilling door zijn lichaam — de koorts, die opkomt; een droge prikkeling in de keel — de dorst, en dan die angst, die verschrikkelijke, afschuwelijke angst, dat hij hier zal doodgaan, niet door een kogel maar van dorst en heviger die rillingen, gloeiender, brandender de keel, de mond, de lippen — 't is of ze aan elkaar plakken; hij hoort steeds harder, krijschender om hem heen „wasser, wasser”, toen is hij ook begonnen te schreeuwen, niettegenstaande hij weet, dat er niemand in de nabijheid is, die hem kan helpen, hem water kan geven — o, dat gevoel, die angst, die ontzettende angst — zij maakt hem gek, stapelgek.

„Ik vertel u dat allemaal mijnheer, maar zoo is het niet, neen zóó is het niet; ik kan het niet, niemand, geen mensch ter wereld kan met woorden uitdrukken wat hij in zulke oogenblikken voelt, en beschrijven kan hij het evenmin; ik heb veel gelezen, mijnheer: ik ken „Le débaclé” van Zola, „Krieg und Friede” van Tolstoj, „Les récits de guerre” van Bruneau, de werken van Paul en Victor Marguerite, die hebben allen over gewonden op slagvelden geschreven, maar 't is niet zóó; 't is een atoom van de werkelijkheid; 't is gek, nu op dit oogenblik voel, zie en hoor ik weer alles; 't is voor me als het ware een sprekende fotografie, maar toch kan ik het u niet vertellen, onmogelijk, Gods onmogelijk.

Een lange poos een ijzige stilte, terwijl hij met starren blik voor zich uittuurt, als houdt hij steeds het oog gericht op dat afschuwelijk visioen.

„En hoe is het verder met u gegaan”, vraag ik eindelijk.

„Gelukkig goed, mijnheer; u zult er wel van gehoord hebben, dat vele Belgen, geen soldaten, ook op ons schieten, de gewonden zelfs de oogen uitsteken, hun de tong afsnijden, als ze er kans toe zien, *) maar gelukkig zijn ze niet allen zóó, er zijn onder hen ook nog heel rechtschapen, nobele menschen; wat waar is, is waar. Ik en vele kameraden met mij, die daar gewond nederlagen, hebben het voorrecht gehad in handen te vallen van zoo'n braven kerel.

„Toen het daglicht was aangebroken, zijner eerst boerengekomen, die ons bedreigd hebben met vuisten en messen; zij wilden ons den nek afsnijden, gebaarden zij, maar één, onze redder, heeft hen weerhouden; hij heeft hen toegesproken in een taal, die ik niet verstond — 't was zeker Waalsch — want fransch ken ik en dat was het niet —; ik zag alleen, dat hij erg boos op hen was; hij joeg hen zelfs weg, zooals ik begreep door zijn uitgestrekte arm met vooruitgestoken wijsvinger.

„Hij is bij ons gebleven; hij beloofde ons direkt water te zullen geven, waarom wij allen smeekten; hij vertelde ons, dat hij een boer was uit het naastbijgelegen dorp, dat hij zijn knechten had gelast een wagen voor ons te halen, waarmede hij ons zou wegvooien van deze plaats.

„Nu, die kwam er dan ook al heel gauw; hij heeft zeker een twintigtal van ons met behulp van diezelfde kerels, die ons eerst hebben bedreigd, voorzichtig op een wagen gelegd en ons naar zijn hoeve gebracht, waar wij terstond onzen dorst hebben gelescht; later zijn onze troepen gekomen, die ons hebben medegenomen naar Visé, waar een Nederlandsche ambulance gereed stond en ons hier heeft gebracht.

„Voor ons heengaan heb ik aan onzen redder zijn naam gevraagd. „Calson” heeft hij mij gezegd; ik hoop later in de gelegenheid te zijn hem te toonen, dat hij geen ondankbare heeft geholpen”.

Een luid lachen bij een nieuwe verschijning; lange, schrale figuur met grijzen uniformbroek, boven de knieën weggestopt in lange rose kousen.

Deze is gewond in de kuit: een ganz anständiger Kugel war es gewesen; hij had een diep gat geboord in het vleesch, als een cirkel zich om het been bewogen en was aan de andere zijde er weer uitgekomen.

Hij had veel bloed verloren; de dokter had hem de onderhelt van zijn doorgeronnen bloed stijf geworden broek weggesneden; een paar dameskousen bedekten thans de onderbenen.

Plots de gastvrouw zelve, Mevr. Seydlitz, met witte schort voor den eenvoudigen rok; weer allen als veerkrachtige werktuigen in strammer Haltung.

„Morgen General”, allen uit één mond, groet beantwoord met hartelijken lach en vriendelijken knik.

„Und wie geht's euch, Kinder?”

„O ganz famos, General”.

„Er zullen weinigen zijn, die zoo spoedig zulk een promotie hebben gemaakt als u”, wend ik mij tot de gastvrouw.

*) Dit is later gebleken vuige laster te zijn.

BELGISCHE VLUCHTELINGEN NA DEN VAL VAN ANTWERPEN IN DE BOSSCHEN BIJ BERGEN-OP-ZOOM VOOR EEN HUT, DOOR PADVINDERS OPGERICHT, DIE HUN VOEDSEL GEVEN.

NIEUWPOORT'S TROTS, DE THANS TOT RUÏNE GEWORDEN LAKENHAL. LINKS DE OUDE KERK, WAARVAN NU ALLEEN NOG KALE MUREN OVEREIND STAAN.

„Och wat, ze houden mij zoo'n beetje voor den gek, maar 't kan mij niet schelen; ze gehoorzamen mij tóch.”

„Ja gewisz, ganz bestimmt,” een hunner, die den zin harer woorden heeft begrepen, „wir gehorsamen, denn sie ist wirklich unserer General, die gnädige Frau” en hij vertelt mij verder, dat het Deutsche leger nog nooit een bevelhebber in zijn gelederen heeft gehad zoo bemind, zoo geëerd en tegelijk zoo gevreesd. Geen hunner, die het wagen zoude, om hare bevelen niet met de meeste stiptheid na te komen, om niet te eten, als zij beweerde, dat er gegeten moest worden, om 't glas melk niet te drinken, als zij het hun toereikte, om niet naar bed te gaan als zij 't gebod, om als zij zelve hunne wonden verbond eenig blijk te geven van lijden of pijn voelen — dat was nu wel niet, omdat zij 't verbood, maar . . 't mocht niet; 't zou niet anständig gewesen sein, smarten te voelen, als zij hen hielp en tegenover hun geliefde kommandant wilden zij toch toonen, dat zij hun wereld kenden, Donnerwetter noch e mal. Ik neem afscheid van dit groepje om met hunne vriendelijke verpleegster andere gewonden te bezoeken, nog gekluisterd aan hunne legersteden.

In den breeden koelen corridor een lange rij van bedden langs den muur; ook hier de krankten, die het „Morgen General” mijne begeleidster toeroepen, terwijl de monden lachen van pret. „Morgen Friedrichs”, dit is een metselaar, fluistert zij mij toe; „morgen Hofmann”, een schippersknecht, „morgen Weiss”, een trompetter, „wie gehts, gut geschlafen?”

„Wunderschön, General”.

„Und du, Baby”.

„Wie ein Ochs, General”.

„Baby” is een Duitsch soldaat, die in den oorlog is geweest, gevochten heeft, misschien wel tal van vijanden heeft verslagen, hoe jeugdig hij ook schijnt met zijn kort geknipt haar en rond jongensgezicht.

„Deze is de jongste van allen, onze baby, een studentje in de chemie”, verklaart mij Mevrouw Seydlitz; u moet hem eens naar zijn heldendaden in den oorlog vragen, die zijn bepaald belangwekkend,” terwijl zij uitproest van het lachen.

Mij ook onderwerpend aan haar gezag, het gezag van de generaal der vesting „Maya”, vraag ik Baby, wat hij al zoo heeft medegemaakt in dezen reuzenstrijd.

„Meegemaakt mijnheer, meegemaakt, al vervloekt weinig, ik geloof zelfs, dat er nog nooit een soldaat is geweest, die in den oorlog zoo weinig heeft meegemaakt als ik.”

„En u bent gewond?”

„Ja, en zelfs tamelijk zwaar; ik heb tenminste veel bloed ver-

goten voor 't vaderland; dat is ook het eenige, waarop ik mij beroemen kan; ziet u, dat is zoo gebeurd: den eersten dag, dat ik weer mijn uniform als einjähriger had aangetrokken, werd ik in een trein gestopt, die mij van Hamburg tot Visé heeft gebracht; den volgenden dag sta ik in 't veld bij 't dorpje Berneau.

„Mijn rechterbuurman begint te schieten; ik zie niemand; ik vraag: waar schiet je op?”

„Op dat huis rechts, daaruit schieten ze op ons”.

„Mijn linkerbuurman schiet ook en ik vraag ook hem: „waar schiet „jij” op.”

„Op dat huis links, daaruit schieten zij op ons.”

„Nu, ik neem mijn geweer ook maar ter hand, wil ook schieten, maar voor dat ik een schot heb kunnen lossen, voel ik zoo iets als een zweepslag tegen mijn kuit; ik val neer, probeer om op te staan maar val weer neer; ik probeer nog eens, maar nu ging 't in 't geheel niet meer.

„Toen hebben ze mij weggedragen tot bij een automobiel met het roode kruis; die heeft mij hierheen gebracht: ik heb alzoo geen vijand gezien; ik heb geen schot gelost en toch ben ik gewond, toch ben ik krijgsgevangene; ziedaar al mijn heldendaden; het ijzeren kruis zal mijn keizer mij daarvoor wel niet geven en mijne bevordering tot officier is ook futsch; noemt u dat geen Hundspech hebben?”

„Jawel, maar aan den anderen kant toch ook een Schweine-Glück, dat u er zoo bent afgekomen.”

„Och was”, met licht schouderophalen: „je bent toch geen soldaat, je trekt toch niet mee uit om niets, niets voor je vaderland te kunnen doen. Wat heeft Duitschland, wat heeft mijn keizer aan mij gehad,” terwijl een traan opwelt in zijn oog.

„Allo Baby, wat is dat nu, ga je huilen, gekke jongen,” terwijl zijne verpleegster met fijne zakdoek den traan afwischt, „allo, vroolijk zijn, hoor, — lachen — allo lach dan toch”.

En Baby lacht op commando van zijn generaal.

*

Naast Baby nog twee einjähriger*, een de zoon van een bankier, blijkbaar rijke jongen: om zijn hals droeg hij een zakje, waarin een groote som gelds, de andere een musicus, beiden uit dezelfde plaats, schoolkameraden, intieme vrienden, sinds hunne kindertijd. Zij hebben gediend in hetzelfde bataljon, samen zijn zij ten strijde getogen, samen na tal van gevechten binnen Herstal, een voorstad van Luik, gedrongen, waaruit de vijand was getrokken, toen onverwacht, van de daken, uit de vensters, uit de keldergaten der huizen zij overstelpt zijn geworden door knetterende geweursalvo's, dood en verderf verspreidend te midden van hen;

slechts enkelen zijn ontkomen aan de slachting, niet meer dan een twintigtal van de tweehonderdvijftig man, de meesten eijähriger. Met zware wond in de dij, zoo groot als mijn handpalm, is eerst de musicus hier gebracht, vertelt mij hun helpster: stil bewegingloos in volslagen apathie lag hij neer, het hoofd diep in het kussen; niets anders dan een enkel „dank” wanneer de verpleegster of een der nonnetjes of ik hem waschten of verbonden.

Den volgenden morgen, de andere, ook met kogel in 't been, maar lang niet zoo ernstig; die vroeg mij, waar hij eigenlijk was en wie ik was; hij noemde mij vervolgens zijn naam.

Nauwelijks had hij deze uitgesproken of de andere, zijn buurman, de zwaar verwonde, lichtte het hoofd op en toen met blijden kreet: „Gott im Himmel, du Peter”.

Vervolgens de aangeroepene: „Du Floor, Gott sei dank, das wir uns wiedergefunden haben” — 't was aandoenlijk verzekert mij de gastvrouw; 't werd mij te machtig; ik ben maar heengegaan.

Sedert is Baby ook in hunne vriendschap opgenomen, vormen zij samen het onafscheidelijk trio in den huize Maya.

(Slot volgt). Mr. L. H. J. LAMBERTS 'HURRELBRINCK.

TELEGRAFEEREN IN CHINA.

In „Les Inventions Illustrées” deelt men mede op welke wijze het mogelijk is om een telegram in Chineesch letterschrift over te seinen.

Waar eenige duizenden verschillende teekens bestaan om in deze taal woorden weer te geven, zou het morse-alfabet evenveel letterteekens moeten aanwijzen. De Chineezzen hebben deze moeilijkheid opgelost door op elk telegraafkantoor een code ter inzage te leggen, waarin 9999 woord- of letterteekens genummerd voorkomen.

Aan dit aantal schijnt men ginds voorloopig genoeg te hebben om gebruikelijke telegrammen te wisselen; bij gebleken behoefte wordt de code echter uitgebreid.

Elke codeletter bevat vier cijfers, zoodat de kennis van de 10 cijfertekens in het morse-schrift voldoende is voor den Chineesch telegrafist. De naam van den President der Chineesche republiek: Yuon Shih-Kai wordt bv. overgeklopt als 5913.0013.0414. Door de praktijk kennen de aannemende ambtenaren der Chineesche kantoren de meestvoorkomende cijfergroepen reeds uit het hoofd, evenals zij, die op de kantoren van bestemming de cijfers in letterteekens hebben over te brengen.

G.

Haagsch Ill. Bur.

HET DEZER DAGEN DOOR DE TURKEN VERWOESTE RUSSISCHE MONUMENT TE GALATRIA, BIJ SAN STEFANO, OPGERICHT IN DEN VORIGEN OORLOG TUSSCHEN DE BEIDE LANDEN TER EERE VAN DE ALDAAR GESNEUVELDE RUSSEN.

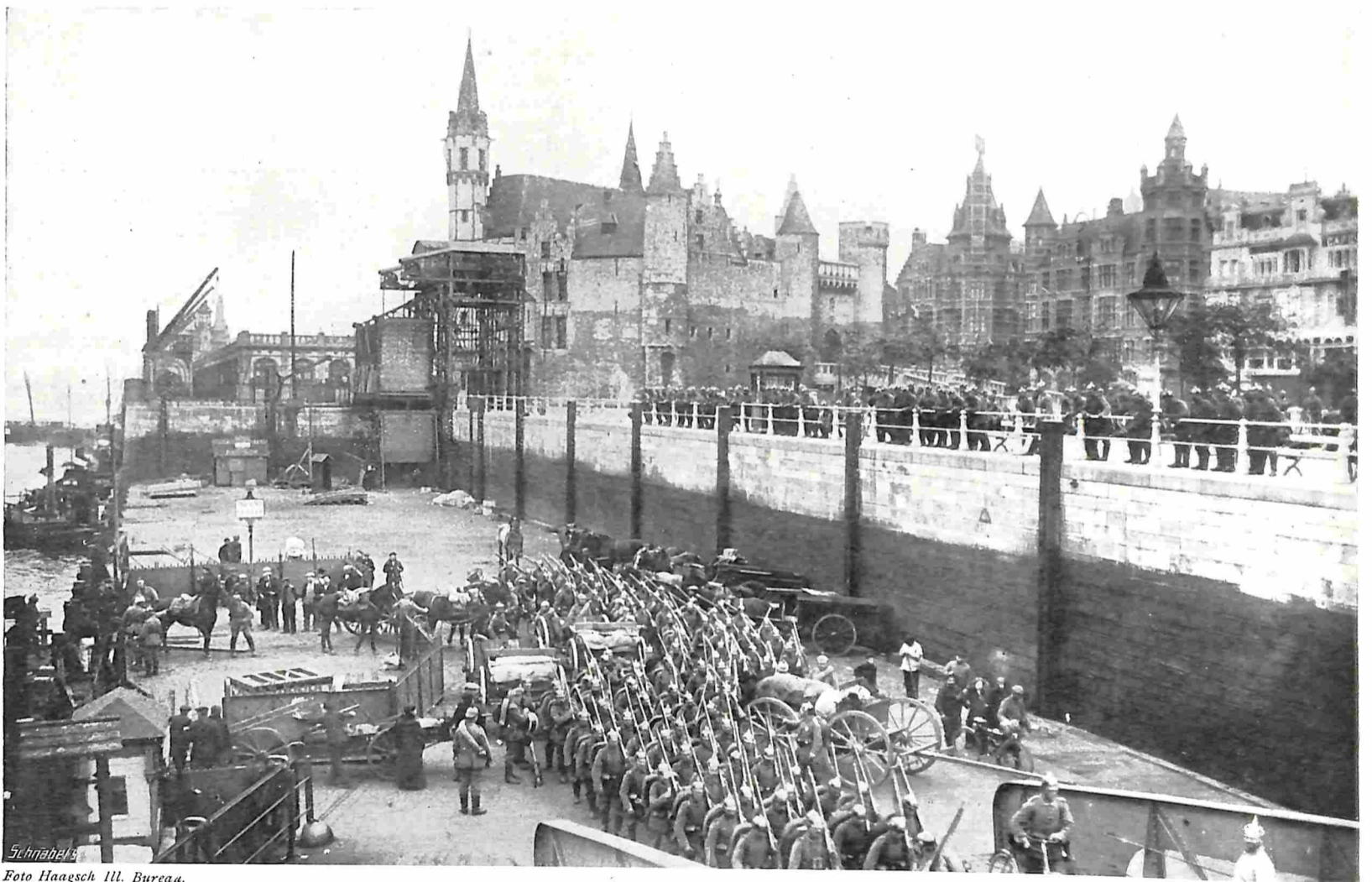

Foto Haagsch Ill. Bureau.

DE AANKOMST VAN NIEUWE DUITSCHE TROEPEN AAN DE VAN DIJCK-KADE BIJ DE SUIKERRUI TE ANTWERPEN. OP DEN ACHTERGROND „HET STEEN”, HET UIT DE 10^E EEUW, DAGTEEKENENDE OUDE KASTEEL DER VLAAMSCHE GRAVEN. THANS MUSEUM VAN OUDHEDEN.